

ג' אלול, תשע"ג, 9.8.2013

גיליון מס' 371

פרשת שופטים

אין לך אלא שופט שבימך

מאת שרה עברון. קיבוץ סנד

פרשת שופטים פותחת בהכרזת החובה על מינוי שופטים ועשיית צדק:

שָׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְשֹׁבְטֶיךָ

וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צֶדֶק:

ובהמשך: וְעָשִׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה', וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹרֶד:

פרק י"ז מלמד אותנו על החובה לדרוש משפט, ועל ייסודה של ערכאת בית משפט עליון, שתשב "במקום אשר יבחר" ועל החובה לשמוע ולקבל את הכרעת הדין של בג"ץ קדום זה. התורה מדגישה שהדין יגיע אל האנשים הקיימים בימך: "אשר יהיה בימים ההם", ולעתים נראה יהיה לנשפט, שלו עמד לפני גדולי הדור הקודם אולי השופט היה פוסק אחרת, אולי הוא היה גדול יותר וחכם יותר... הסמכות לפרשנות החוק ולהכרעה סופית, נמצאת לעולם אצל אלה החיים בדור בו אתה חי, וחובתך לקבל את דבריהם. עד להיכן מגיעים הדברים? נוכל לראות אצל רש"י:

"ואל השופט אשר יהיה בימים ההם" - ואפילו אינו כשאר שופטים שהיו לפניו אתה צריך לשמוע לו. אין לך אלא שופט שבימך: ימין ושמאל - אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין,

לכאורה הדברים נראים מקוממים, ובניגוד להיגיון הבריא, השופט טועה ואתה חייב לקבל את דבריו? חכמינו ידעו שחברה בריאה מושתתת בין היתר על הנכונות לקבל את הכרעתם של אלה המופקדים על קבלת ההחלטות בעת הזאת. כך למדו וכך לימדו את הפסוקים הללו. הרמב"ן מצטט את רש"י ומסביר ומרחיב: ענינו, אפילו תחשוב בלבך שהם טועים, והדבר פשוט בעיניך, כאשר אתה יודע בין ימין לשמאלך, תעשה כמצותם, ואל תאמר איך אוכל החלב הגמור הזה... ומשמעות דעתם נתן לי התורה אפילו יטעו, וזה כענין רבי יהושע עם רבן גמליאל ביום הכיפורים שחל להיות בחשבונו (ר"ה כה א):

הרמב"ן מזכיר בהקשר זה את הסיפור המפורסם על רבי יהושע ורבן גמליאל על הלוח וקידוש החודש (בבלי ר"ה כ"א ע"ג) – אמר רבי דוסא בן הורקינס: עדי שקר הן; היאך מעידים על האשה שילדה, ולמחר כריסה בין שיניה? אמר לו רבי יהושע: רואה אני את דבריך. שלח לו רבן גמליאל: גוזרני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום הכפורים שחל להיות בחשבונו. הלך ומצאו רבי עקיבא מיצר. אמר לו: **יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי**, שנאמר: אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם - בין בזמנן בין שלא בזמנן, אין לי מועדות אלא אלו.

בא לו אצל רבי דוסא בן הורכנס, אמר לו: אם באין אנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל - צריכין אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד מימות משה ועד עכשיו, שנאמר: ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל, ולמה לא נתפרשו שמותן של זקנים – אלא ללמד שכל שלשה ושלושה שעמדו בית דין על ישראל הרי הוא כבית דינו של משה. נטל (ר' יהושוע) מקלו ומעותיו בידו, והלך ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחל יום הכפורים להיות בחשבוננו. עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו, אמר לו: בוא בשלום רבי ותלמידי! רבי - בחכמה, ותלמידי - שקבלת את דברי.

ר' עקיבא ורבי דוסא מסבירים לרבי יהושוע שמרגע שנפלה ההחלטה היא תקפה, גם אם היא מוטעית, ויש לקבל את הכרעת בעל הסמכות. ר"ע נשען על הטיעון שהתורה נמסרה לבני אדם, ורבי דוסא מרחיב לא רק לדור בו הוא נמצא אלא לכל הדורות הקודמים ור יהושוע מקבל.

הרמב"ן בהמשך פירושו אומר ומסביר: והצורך במצוה הזאת גדול מאד, כי התורה נתנה לנו בכתב, וידוע הוא שלא ישתנו הדעות בכל הדברים הנולדים, והנה ירבו המחלוקות ותעשה התורה כמה תורות. וחתך לנו הכתוב הדין, שנשמע לבית דין הגדול העומד לפני השם במקום אשר יבחר בכל מה שיאמרו לנו בפירוש התורה, בין שקבלו פירושו עד מפי עד ומשה מפי הגבורה, או שיאמרו כן לפי משמעות המקרא או כוונתה, כי על הדעת שלהם הוא נותן (ס"א לנו) להם התורה...

הרמב"ן מאמין שהקב"ה מלמעלה מכוון נכונה את החלטות השופטים והמנהיגים, ומרגע שהן התקבלו יש להן תוקף מחייב. הוא מדגיש את הצורך למנוע מחלוקות ולשמור על תורה אחת ועם אחד.

מי יתן ובעת ויכוחים גדולים ועקרוניים נדע ונזכור תמיד, שיש חוק, יש מי שקבל את הזכות והחובה לפרשו, ואם חפצי חיים אנו, עלינו לקבל את הדין, תרתי משמע, גם אם נראה לנו שכאן יש אולי טעות אות אדם לא "חזק" או "חכם" מספיק. הצדק, וקיום חברה אחת ממלכתית אחידה, עומדים מעל לאגו של פרט זה או אחר.

שרה עברון, חברת קיבוץ סעד, מנהלת בית הספר העל יסודי בקבוצת יבנה, מורה לתנ"ך.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il